ЗІҐМУНД ФРОЙД УНІВЕРСИТЕТ УКРАЇНА USFU

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Назва дисципліни	**ВІДКРИТА НАУКА ТА ВІДТВОРЮВАНІСТЬ ДОСЛІДЖЕНЬ У ПСИХОЛОГІЇ (OPEN SCIENCE)**	
Викладач (-і)	**МИКОЛА МАКСИМОВ ВОЛОДИМИРОВИЧ**	
Контакт викладача	mykola.maksymov@usfu.edu.ua	
Рівень вищої освіти	Третій (освітньо-науковий)	
Семестр вивчення	III	
Обсяг дисципліни	Кредитів ЄКТС: Усього годин: Лекцій: Практичних / семінарських занять: Самостійної роботи:	3 90 10 6 74
Форма контролю	**ЗАЛІК**	
Статус дисципліни	Вибіркова	
Мова вивчення	Українська	

АНОТАЦІЯ

Дисципліна «Відкрита наука та відтворюваність досліджень у психології (Open Science)» спрямована на формування у здобувачів третього рівня вищої освіти (аспірантів) системного розуміння принципів відкритої науки та сучасних практик забезпечення відтворюваності психологічних досліджень. Вона охоплює теоретико-методологічні засади прозорості, академічної доброчесності та відкритого доступу, а також практичні інструменти — пререгистрацію, роботу з відкритими даними, використання міжнародних репозиторіїв і платформ для співпраці.

У процесі навчання аспіранти набувають компетентностей у сфері критичного аналізу наукових результатів, планування та проведення реплікаційних досліджень, застосування інструментів Open Science Framework та інших ресурсів для збереження й поширення даних. Особлива увага приділяється розвитку навичок статистичної прозорості, інтеграції у міжнародні наукові мережі та формуванню культури академічної доброчесності.

Дисципліна забезпечує поєднання теоретичних знань і практичних навичок, необхідних для сучасного психолога-дослідника, та сприяє інтеграції української науки у глобальний простір відкритих досліджень.

МЕТА І ЗАВДАННЯ

Метою вивчення дисципліни «Відкрита наука та відтворюваність досліджень у психології (Open Science)» є формування у здобувачів системне розуміння принципів відкритої науки, забезпечити оволодіння практиками прозорості, відкритого доступу та реплікації досліджень, розвинути навички критичного оцінювання наукових результатів і використання інструментів для забезпечення відтворюваності, а також сприяти формуванню культури академічної доброчесності та міжнародної наукової співпраці.

Завдання вивчення дисципліни «Відкрита наука та відтворюваність досліджень у психології (Open Science)» полягають у формуванні знань про принципи відкритої науки та сучасні практики

прозорості, опануванні інструментів відкритого доступу й реплікації досліджень, розвитку навичок критичного оцінювання наукових результатів і забезпечення їх відтворюваності, а також сприянні становленню культури академічної доброчесності та міжнародної наукової співпраці.

Основні завдання:

- Формування знань про концепцію Open Science, її історію та сучасні тенденції.
- Опанування практик відкритого доступу, відкритих даних, препринтів та відкритих рецензій.
- Розвиток навичок планування та проведення реплікаційних досліджень у психології.
- Забезпечення доброчесності через дотримання етичних стандартів і прозорих методологічних процедур.
- Інтеграція інструментів (OSF, preregistration, репозиторії даних) у дослідницьку практику.
- Сприяння співпраці через використання відкритих платформ і глобальних наукових мереж.

ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН

Навчальна дисципліна «Відкрита наука та відтворюваність досліджень у психології (Open Science)» складається з двох змістовних модулів:

Змістовний модуль 1. Теоретико-методологічні засади відкритої науки

Тема 1. Концепція відкритої науки охоплює історичний розвиток ідеї прозорості та доступності знань, що виникла як відповідь на кризу відтворюваності у психології та інших науках. Вона передбачає відкритий доступ до результатів досліджень, методів та даних, що забезпечує їх перевірку та повторне використання. У психології це означає новий рівень відповідальності дослідника перед науковою спільнотою та суспільством.

Тема 2. Академічна доброчесність та прозорість є фундаментом відкритої науки, адже вони гарантують чесність, точність і відсутність маніпуляцій у дослідницькому процесі. Дотримання етичних стандартів, уникнення плагіату та фальсифікацій формують довіру до психологічних результатів. Прозорість методології дозволяє іншим науковцям перевіряти та відтворювати дослідження.

Тема 3. Відкритий доступ у психології означає поширення наукових статей, препринтів та матеріалів без фінансових чи технічних бар'єрів. Це сприяє швидкому обміну знаннями, підвищує цитованість робіт та розширює можливості міжнародної співпраці. Відкриті журнали та платформи стають ключовими каналами комунікації між дослідниками.

Тема 4. Відкриті дані та репозиторії забезпечують можливість повторного використання та перевірки результатів психологічних досліджень. Принципи FAIR (Findable, Accessible, Interoperable, Reusable) гарантують якість та доступність даних. Репозиторії створюють умови для збереження та поширення інформації, що підвищує надійність науки.

Тема 5. Пререгистрация досліджень є інструментом запобігання вибірковій звітності та маніпуляціям із результатами. Вона передбачає попереднє описання гіпотез, методів та плану аналізу, що робить дослідження більш прозорим. У психології це допомагає уникати проблеми «p-hacking» та підвищує довіру до отриманих висновків.

Змістовний модуль 2. Практики та інструменти відтворюваності

Тема 6. Реплікаційні дослідження мають вирішальне значення для перевірки надійності психологічних результатів. Вони дозволяють підтвердити або спростувати попередні висновки, що формує більш стійку наукову базу. Реплікаційна криза у психології стала поштовхом до розвитку відкритої науки.

Тема 7. Інструменти Open Science включають платформи OSF, GitHub, Zenodo та інші ресурси для збереження, поширення та співпраці. Вони забезпечують дослідників засобами для пререгистрації, відкритого доступу до даних та організації колективних проєктів. Використання таких інструментів підвищує ефективність та прозорість наукової роботи.

Тема 8. Статистична прозорість означає відкриту звітність про методи аналізу, використані моделі та отримані результати. Це дозволяє уникати прихованих маніпуляцій та забезпечує можливість перевірки висновків іншими дослідниками. У психології прозорість статистики є ключем до відтворюваності та надійності науки.

Тема 9. Міжнародна співпраця у відкритій науці сприяє об'єднанню ресурсів, знань та дослідницьких практик. Вона створює умови для глобальних проєктів, що виходять за межі окремих країн чи інституцій. Для психології це означає інтеграцію у світову наукову спільноту та підвищення впливу досліджень.

Тема 10. Виклики та перспективи впровадження Open Science охоплюють проблеми фінансування, технічної інфраструктури та опору традиційних практик. Попри труднощі, відкриті підходи поступово стають стандартом сучасної науки. У психології вони відкривають нові можливості для розвитку, підвищення довіри та глобальної інтеграції.

РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА

Основні:

1. Гімадієв А. І., Мазяр О. В. Парадигмальний поділ психологічної теорії: підсумки та перспективи. Журнал соціальної та практичної психології. 2023. № 2. С. 56–63.
2. Попович І. С. Теоретична і прикладна психологія у вимірах наукових парадигм: методичні рекомендації. Київ: НАПН України, 2023.
3. Bellini L. Expressive Actions Are Not Just Emotional Actions. Review of Philosophy and Psychology. Springer, 2026.
4. Yang Q. Experimental Metaethics and Error Theory in Psychology. Review of Philosophy and Psychology. Springer, 2026.
5. Smart P., Clowes R., Boniface M. Large Language Models and Personal Memory: 4E Perspectives. Review of Philosophy and Psychology. Springer, 2026.
6. Huang L. T., Lin Y. T., Sechman M. S. Debiasing Interventions for the Age of AI: Design Principles from 4E Memory Systems. Review of Philosophy and Psychology. Springer, 2026.
7. Turner C. The Avatar Extended Self: Narrative Identity and Virtual Ethics. Review of Philosophy and Psychology. Springer, 2026.
8. Grodniewicz J. P., Urbanek A. Autistic Masking, Neurotypical Mindshaping, and Self-understanding. Review of Philosophy and Psychology. Springer, 2026.
9. Aftab A., Wright A. G. C., Rodriguez-Seijas C. et al. Examining the Foundational Assumptions of the Hierarchical Taxonomy of Psychopathology. Philosophy, Psychiatry, & Psychology. Project MUSE, 2026.
10. Solomon M. A Time for Pluralism in Psychiatric Taxonomies. Philosophy, Psychiatry, & Psychology. Project MUSE, 2026.
11. Clark O. Modes of Delusionality: The Doxasticism Debate in Deadlock. Philosophy, Psychiatry, & Psychology. Project MUSE, 2026.
12. Iwer-Docter L. A Phenomenology of Recognition in Psychosocial Interventions for Psychosis. Philosophy, Psychiatry, & Psychology. Project MUSE, 2026.

Додаткові джерела:

1. Damasio A. The Feeling of What Happens: Body and Emotion in the Making of Consciousness. New York: Harcourt, 1999.
2. Maslow A. Motivation and Personality. New York: Harper, 1954.
3. Rogers C. On Becoming a Person. Boston: Houghton Mifflin, 1961.
4. Vygotsky L. Mind in Society. Cambridge: Harvard University Press, 1978.
5. Frankl V. Man's Search for Meaning. Boston: Beacon Press, 1959.
6. Derrida J. Writing and Difference. Chicago: University of Chicago Press, 1978.
7. Habermas J. Knowledge and Human Interests. Boston: Beacon Press, 1971.
8. Lakatos I. The Methodology of Scientific Research Programmes. Cambridge: Cambridge University Press, 1978.
9. Feyerabend P. Against Method. London: Verso, 1975.
10. Schneider K. J. Existential-Integrative Psychotherapy. New York: Routledge, 2008.
11. Bruner J. Acts of Meaning. Cambridge: Harvard University Press, 1990.

Інформаційні ресурси:

1. Frontiers in Psychology: Theoretical and Philosophical Psychology — https://www.frontiersin.org/journals/psychology
2. ScienceDirect – New Ideas in Psychology — https://www.sciencedirect.com/journal/new-ideas-in-psychology (sciencedirect.com in Bing)
3. Springer – The Palgrave Encyclopedia of Theoretical and Philosophical Psychology — https://link.springer.com/referencework/10.1007/978-3-030-55647-2 (link.springer.com in Bing)
4. APA PsycNet — https://psycnet.apa.org
5. PhilPapers – Online Research in Philosophy — https://philpapers.org
6. Національна академія педагогічних наук України (НАПН) — https://naps.gov.ua
7. Житомирський державний університет ім. І. Франка (електронна бібліотека) — https://eprints.zu.edu.ua (eprints.zu.edu.ua in Bing)
8. American Psychological Association (APA) — https://www.apa.org
9. European Federation of Psychologists' Associations (EFPA) — https://www.efpa.eu
10. International Association for Analytical Psychology (IAAP) — https://iaap.org

СИСТЕМА ОЦІНЮВАННЯ

Підсумковою формою контролю з освітнього компонента є **залік**, який виставляється за результатами роботи здобувача освіти протягом семестру на основі загальної суми набраних балів. Окремий підсумковий контрольний захід для отримання заліку не передбачається.

Поточне оцінювання здійснюється за результатами роботи на практичних/семінарських заняттях, виконання самостійних, індивідуальних та інших передбачених програмою завдань. Максимальна кількість балів за окреме заняття або інший вид роботи виставляється за умови повного і правильного виконання завдань, ґрунтовного володіння матеріалом, розуміння основних понять і закономірностей теми, здатності аргументовано висловлювати власну позицію, застосовувати набуті знання та формулювати обґрунтовані висновки.

У разі неповного виконання завдань, наявності змістових помилок, недостатньої аргументованості відповідей або часткового володіння навчальним матеріалом кількість балів зменшується відповідно до рівня виконання роботи. Підсумкова оцінка за освітній компонент визначається як сума балів, отриманих здобувачем освіти протягом семестру за всі передбачені види навчальної роботи.

ЗІҐМУНД ФРОЙД УНІВЕРСИТЕТ УКРАЇНА USFU

ПОЛІТИКА ВИВЧЕННЯ КУРСУ

Вивчення курсу ґрунтується на принципах академічної доброчесності, професійної відповідальності, самостійності, взаємної поваги та інтелектуальної відкритості.

Академічна залученість. Очікується систематична підготовка до занять, опрацювання рекомендованих джерел, активна участь у дискусіях, практичній та аналітичній роботі.

Самостійність. Здобувач освіти несе відповідальність за власну освітню траєкторію, своєчасне опрацювання матеріалів курсу та надолуження пропущених тем.

Академічна доброчесність. Неприпустимими є плагіат, фабрикація і фальсифікація даних, списування, несанкціоноване використання чужих матеріалів та інші форми академічної недоброчесності.

Академічна комунікація. Взаємодія в межах курсу має відповідати стандартам професійної етики: аргументованість позицій, коректність дискусії, повага до альтернативних поглядів і відповідальне використання професійної термінології.

Конфіденційність та етика. Під час аналізу клінічних, консультативних, дослідницьких або інших професійних випадків обов'язковим є дотримання принципів конфіденційності, захисту персональних даних і професійної етики.

Використання цифрових та ШІ-інструментів. Цифрові сервіси та інструменти штучного інтелекту можуть використовуватися як допоміжні засоби навчання за умови збереження авторства, академічної самостійності, критичної перевірки отриманих результатів і дотримання вимог академічної доброчесності.

Професійний стандарт. У межах курсу підтримується культура, наближена до професійного та наукового середовища: точність формулювань, доказовість тверджень, критичне мислення, відповідальність за власні висновки та повага до стандартів психологічної науки і практики.